

воєнного стану: Закон України від 24 березня 2022 року № 2145-ІХ.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text>.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12 травня 2022 року № 2247-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>.

ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ УПОВНОВАЖЕНИМ ОРГАНОМ РІШЕННЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЗАСУДЖЕНОГО ДЛЯ ОБМІНУ ЯК ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНОГО

Шинкарьов Юрій, кандидат
юридичних наук, доцент, в.о. завідувача
кафедри цивільно-правових дисциплін,
трудового та аграрного права Державного
біотехнологічного університету

Чинний Кримінальний кодекс України передбачає декілька видів звільнення від покарання та його відбування. Так, ст. 84-1 КК України зазначає, що звільняється від відбування покарання засуджений, стосовно якого уповноваженим органом прийнято рішення про його передачу для обміну як військовополоненого та яким надано письмову згоду на проведення такого обміну

Вказана норма є абсолютною новелою для чинного законодавства України. Її виникнення пов'язано із початком агресії московії проти України і необхідністю звільнення українських військовослужбовців, які потрапили в полон до окупантів.

Зважаючи на те, що вказана підстава звільнення від відбування покарання має ознаки новели, на сучасному правовому небосхилі вона є майже недослідженою і тільки останнім часом з'являються наукові розвідки у цьому напрямку. Але і вони, безумовно, не є комплексними і мають достатньо фрагментарний характер. А тому, проблематика правового регулювання звільнення від відбування покарання осіб переданих для обміну як військовополонених є актуальною та своєчасною для проведення наукового пошуку.

Вид звільнення, що розглядається, привертає увагу не тільки і не стільки своєю новизною, скільки особливостями законодавчої техніки її правового врегулювання. За певними ознаками вказаний вид звільнення від відбування покарання є унікальним.

В даному контексті необхідно звернути увагу на декілька моментів.

По перше, для застосування цього виду звільнення особа повинна бути засудженою згідно чинного законодавства України (окремі дослідники вважають це передумовою чи умовою звільнення), оскільки стаття 84-1 чинного КК чітко визначає суб'єктний склад звільнених, зазначаючи, що це може бути тільки засуджений. Хоча, Кримінальний процесуальний кодекс, як видається, по іншому визначає процесуальний статус осіб (окреслює його більш широко), які можуть бути звільнені від відбування покарання за цією підставою.

По друге, умовою для застосування такого виду звільнення є прийняття уповноваженим органом рішення про передачу особи для обміну як військовополоненого. Тобто, суд звільняючи від відбування покарання особу, в даному випадку по суті лише легітимізує рішення, прийняте уповноваженим органом, оскільки суд повинен звільнити особу від відбування покарання згідно з цим рішенням, яке має для суду імперативний характер. Таким чином – рішення такого уповноваженого органу, який безумовно знаходиться поза судовою системою, певним чином впливає на здійснення правосуддя, що є по-суті унікальним, оскільки більше ні в якому випадку подібний орган чи подібні органи такими повноваженнями не наділені. В Україні, на даний момент такий орган створено згідно Постанови Кабінету міністрів України від 11 березня 2022 р. № 257 «Про утворення Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими».

По третє, умовою для звільнення від відбування покарання в цьому випадку є наявність письмової згоди особи на обмін її як військовополоненого. І знов таки – ніякий інший вид звільнення від відбування покарання не вимагає саме письмової згоди особи, яка звільняється, на це. В даному випадку, введення такої унікальної практики до норм закону видається достатньо виправданим. Практика свідчить, що далеко не всі особи, захоплені Силами оборони України, бажають повернутися на територію країни-агресора, де до них можуть бути застосовані нелюдські види поводження та покарання за здачу в полон.

По четверте, умовою звільнення від відбування покарання за цією підставою повинно було б бути визнання особи, яка передається для обміну – військовополоненим. Але в даному випадку, ця умова не сформульована законодавцем однозначно. У ст. 84-1 чинного КК України мова йде про передачу засудженого для обміну «як військовополоненого». Аналізуючи це, можна прийти до висновку, що мова йде не виключно про військовополонених, а й про інших осіб, які не відносяться до цієї категорії та не є комбатантами. Це питання залишається відкритим, застосовуючи категорію «як військовополонених» законодавець фактично стверджує, що це може бути будь-яка особа, яку уповноважений орган вирішить прирівняти до військовополонених. Це питання, в подальшому вимагає, безумовно, більш глибокого наукового дослідження, оскільки не може залишатися відкритим.

Слід підсумувати, що винесені на обговорення широкої наукової спільноти України питання вимагають подальшої наукової розробки у продовжені дискусії започаткованої у представлених тезах.

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА І КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗНАННЯ: ПРАВОВІ ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Яремчук Вікторія Олегівна, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України, лабораторія «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю», асистент кафедри криміналістики НІОУ ім. Ярослава Мудрого

Запровадження в Україні військового стану принесло зміни у кримінальному процесі. Судові експерти наразі досліджують об'єкти, що є доказами або слідами російської агресії на території України. Так, з'явився перелік видів експертизи по визначенню розміру збитків, заподіяних державною-агресором.

Так, судові експерти Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» здійснюють наступні види експертиз з питань визначення шкоди та збитків внаслідок збройної агресії російської федерації: будівельно-технічні; економічні; дорожньо-технічні; товарознавчі; транспортно-товарознавчі; інженерно-екологічні; психологічні [1]. Відповідно на сайті даного центру прописаний юридичний механізм, згідно якого громадяни України можуть отримати відшкодування збитків.

Вчені пропонують криміналістичні знання використовувати у кримінальному процесі щодо військових злочинів, у таких формах: для планування розслідування воєнних злочинів, висунення версій, оцінки слідчої ситуації, залучення спеціалістів, організації діяльності слідчих груп; для проведення окремих слідчих (розшукових) дій, застосовуючи при цьому техніко-криміналістичні засоби виявлення, фіксації та вилучення слідів, доказів; для проведення фото-, відеофіксації та ін. [2, с.371].

Необхідно зазначити, що Офісом Генерального прокурора створено окремий підрозділ, що у взаємодії з міжнародними експертами здійснює